

SOU 2019:20 Stärkt kompetens i vård och omsorg

Förslag till beslut

1. Yttrande lämnas i enlighet med kommunledningsförvaltningens förslag.

Ärende

Regeringen bemyndigade den 19 oktober 2017 statsrådet och chefen för Socialdepartementet Annika Strandhäll att tillkalla en särskild utredare med uppgift att överväga och lämna förslag till hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen (dir. 2017:103).

Utredningen föreslår att yrket undersköterska regleras med en skyddad yrkestitel. Utredningen har även övervägt att föreslå legitimation och att förbehålla vissa arbetsuppgifter för undersköterskor men finner att en skyddad yrkestitel är den mest ändamålsenliga regleringen för yrkesgruppen.

Linköpings kommun instämmer i förslaget att införa en yrkesreglering av yrkesgruppen undersköterskor i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen.

Utredningens identifierade kompetensbrister stämmer väl överens med vad Linköpings kommun har för erfarenheter. Det finns brist på sökande till vård och omsorg med adekvat utbildning, befintliga medarbetare har behov av validering och kompletterande studier samt många har otillräckliga kunskaper i svenska språket. Kommande omställningsarbete innebär ökade kostnader.

Beslutsunderlag:
Tjänsteskrivelse daterad 2019-08-26
Förslag till yttrande

Bakgrund

Regeringen bemyndigade den 19 oktober 2017 statsrådet och chefen för Socialdepartementet Annika Strandhäll att tillkalla en särskild utredare med uppgift att överväga och lämna förslag till hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen (dir. 2017:103). Som särskild utredare förordnades från och med den 15 november 2017 generaldirektören Harriet Wallberg.

Utredningens övergripande uppdrag är att föreslå hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen. Yrkesgruppen undersköterska är en av Sveriges största yrkesgrupper och består av personal som besitter viktig kompetens för att kvalitet och säkerhet inom vård och omsorg ska kunna upprätthållas. Det har dock i utredningens kartläggning visat sig finnas relativt utbredda brister i kompetensen hos yrkesgruppen vilket har en direkt effekt på utförandet av arbetsuppgifterna. Det kan ses som en konsekvens av att undersköterskeyrket hittills varit oreglerat vilket innebär att vem som helst kan anställas som undersköterska och bl.a. genomföra vårdåtgärder utan relevant utbildning. Det är huvudmännens och arbetsgivarnas ansvar att se till att rätt kompetens finns för arbetsuppgifterna så att arbetsfördelningen bidrar till en effektiv verksamhet med kvalitet.

Utredningen föreslår att yrket undersköterska regleras med en skyddad yrkestitel. Utredningen har även övervägt att föreslå legitimation och att förbehålla vissa arbetsuppgifter för undersköterskor men finner att en skyddad yrkestitel är den mest ändamålsenliga regleringen för yrkesgruppen.

En skyddad yrkestitel införs för undersköterskor – Den som har avlagt undersköterskeexamen eller har motsvarande kompetens ska efter ansökan få ett bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. Endast den som har sådant bevis får i yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade använda yrkestiteln. Det ska inte heller vara tillåtet att på dessa områden att använda en yrkestitel som kan förväxlas med den skyddade yrkestiteln för den som saknar rätt till yrkestiteln undersköterska.

Därutöver föreslår utredningen bl.a. följande i syfte att regleringen ska kunna uppnå önskad effekt och kvalitet och säkerhet: – Socialstyrelsen ska vara behörig myndighet för det reglerade yrket undersköterska och pröva ansökningar om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. – Socialstyrelsens beslut ska kunna överklagas. – Socialstyrelsen ska också få meddela föreskrifter om vilken kompetens som ska anses motsvara en undersköterskeexamen och ge rätt att använda yrkestiteln undersköterska. – En avgift ska få tas ut för prövning av ansökan om bevis om rätt att få använda yrkestiteln undersköterska. – Den som olovligen använder yrkestiteln

undersköterska ska dömas till böter. – En myndighet får i uppdrag att under en avgränsad period validera kompetens och utföra de ytterligare åtgärder som kan behövas för att underlätta för huvudmännen och för enskilda att ansöka om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska. – För att upprätthålla en långsiktig och hållbar kompetensnivå bör Skolverket samråda med Socialstyrelsen om innehållet i utbildningen till det reglerade yrket undersköterska.

Förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2025. – Övergångsbestämmelser som möjliggör för flera i dag verksamma att t.o.m. den 31 december 2029 ansöka om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska.

Linköpings kommun instämmer i förslaget att införa en yrkesreglering av yrkesgruppen undersköterskor i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen.

Utredningens identifierade kompetensbrister stämmer väl överens med vad Linköpings kommun har för erfarenheter. Det finns brist på sökande till vård och omsorg med adekvat utbildning, befintliga medarbetare har behov av validering och kompletterande studier samt många har otillräckliga kunskaper i svenska språket. Kommande omställningsarbete innebär ökade kostnader.

Kommunens medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) har ett särskilt ansvar för att medborgaren får en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet inom kommunens ansvarsområde. Beslut om att delegera undersköterskor hälso- och sjukvårdsuppgifter som är förenligt med patientsäkerhet åligger ytterst MAS och MAR. I kommunens omställningsarbete behöver därför MAS och MAR vara delaktig med sin kompetens.

Det vore önskvärt med fortsatt nationell information och delaktighet eftersom det väntade beslutet kommer att påverka kommunens omställningsarbete. Det handlar främst om utformning av nya strukturer för organisering, bemanning och rollfördelning.

Därutöver ska kommunen kartlägga utbildningsbehoven hos befintlig personal som inte uppfyller de nya kraven samt hitta former som möjliggör kompletterande studier. Det vore önskvärt med stöd av nationella riktlinjer för systematiska lösningar beträffande kompletterande studier i samverkan med utbildningsanordnare.

Vård och omsorgscolleges samlade kompetens bör tillvaratas på ett effektivt sätt i det fortsatta arbetet. Ett exempel är fortsatt utveckling av kompetenshöjande metoder såsom handledarrollen och stöd till de med bristfälliga språkkunskaper.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet av skyddad yrkestitel för undersköterskor kommer att innebära ökade kommunala kostnader för validering, kompletterande studier och hantering av provningar, därför vore det önskvärt med ett statligt ekonomiskt stöd.

Kommunala mål

Initierat på grund av lagstiftning

Jämställdhet

En skyddad yrkestitel för undersköterskor kommer påverka ur ett jämställdhetsperspektiv då det är en yrkesgrupp som idag består av en majoritet av kvinnor. Det förutses vara en positiv påverkan då en skyddad yrkestitel bedöms leda till ökad yrkes stolthet och tydligare yrkesidentitet.

Samråd

Samråd har skett med Omsorg och Socialförvaltningen, Leanlink, Kommunledningsförvaltningens samt Utbildningsförvaltningen.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL information eller förhandling inte påkallad

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Beslutet skickas till:
Socialdepartementet, enheten för
folkhälsa och sjukvård